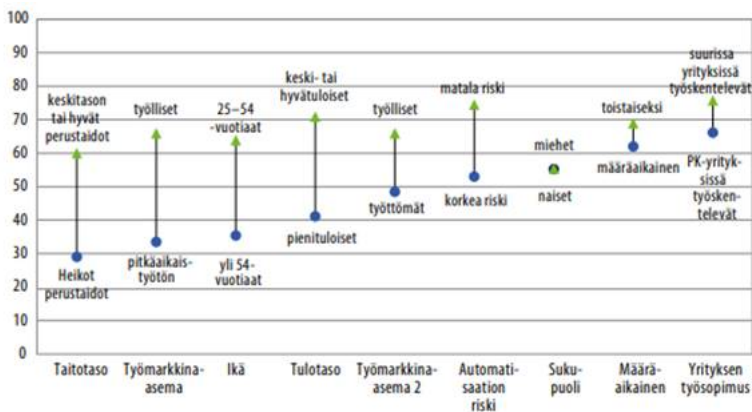

JHL:n jatkuvan oppimisen teesit 2021

Johdanto

JHL kannattaa jatkuvan oppimisen visiota ja tavoitteita, joissa jokaisella on mahdollisuus kehittää osaamistaan työuran aikana ja työurien välissä. Jatkuvan oppimisen kehittämisessä tulee huomioida erityisesti työssäkäyvät aikuiset. Julkisella sektorilla ja hyvinvointialoilla työskentelevät ovat riippuvaisia julkisen koulutusjärjestelmän tarjonnasta (ml. täydennyskoulutus) ja sen julkisesta rahoituksesta. Julkisella sektorilla ja hyvinvointialoilla edellytetään työtehtäviin kelpoisuutta, jolloin jatkuvalla oppimisella usein tavoitellaan tutkintoja ja työuran jatkumista.

Suomen koulutusjärjestelmän tulokset ovat maailman parhaat. Olemme kuitenkin menossa huolestuttavaan suuntaan, koska työura-aikaisesta koulutuksesta jäävät sivuun erityisesti ne ryhmät, jotka kaikkein eniten koulutusta tarvitsisivat ja siitä hyötyisivät: matalamman pohjakoulutuksen omaavat, työttömät, ikääntyneet, pienituloiset sekä työn murroksen riskiryhmät. Tämä aika huutaa osaamisturvaa!

Lähde: Valtioneuvosto 17.12.2020, jatkuvan oppimisen parlamentaarisen uudistuksen linjaukset

JHL haluaa edistää jatkuvan oppimisen kehittämistä työelämässä ja huolehtia jokaisen ihmisen oikeudesta päästä osalliseksi läpi elämän jatkuvasta oppimisesta. Oikea-aikainen koulutus ja osaamisen vahvistaminen ovat keskeisiä keinoja muutosturvan vahvistamisessa kaikille. Erityisenä painopisteenä on otettava huomioon vähän koulutetut sekä uudelleenkoulutettavat työttömät ja työttömyysuhan alla olevat. Nämä JHL:n jatkuvan oppimisen teesit viitoittavat tietä tämän vision toteuttamiseen.

Teesi 1: Jokaisella työntekijällä tulee olla mahdollisuus oppimiseen ja itsensä kehittämiseen läpi elämän

- **Oppiminen** on nähtävä laaja-alaisena ja erilaisissa oppimisympäristöissä tapahtuvana **prosessina** niin koulutuksessa, työpaikoilla kuin vapaa-ajallakin.
- Aito mahdollisuus oppimiseen ja itsensä kehittämiseen vaatii toimivia ohjauspalveluita elämän eri vaiheissa. Tarvitaan myös **työuraohjausta** sekä **ohjauspalveluita** työelämässä mukana oleville aikuisille.
- On huolehdittava siitä, että työnantajat mahdollistavat **työuran aikaisen oppimisen** vuosittain kaikille työntekijöilleen tasapuolisesti. Työntekijöitä tulee kannustaa pitämään yllä ja kehittämään osaamistaan.

Erityisesti JHL:n jäsenten edustamilla aloilla työntekijöiden osaamisen kehittäminen edellyttää työnantajan vahvaa tukea. Sijaisjärjestelyt, rauhallisen opiskelupaikan tai opiskeluvälineiden puuttuminen tai puutteet digitaalisissa taidoissa eivät saa muodostua tässä esteeksi.

- **Työuran aikaisen opiskelun rahoitus** ei voi jäädä työntekijän vastuulle. Olisi löydettävä tasapainoinen ja tasa-arvoinen rahoitusmalli, jossa myös työnantajalla olisi merkittävä rooli riippumatta siitä, edustaako työnantaja julkista, yksityistä vai kolmatta sektoria.

Teesi 2: Tutkintorakenteen on vastattava aitoja työelämän osaamistarpeita ja tarvittaessa on luotava pienempiä osaamiskokonaisuuksia

- On tunnistettava ne alat, joille ei ole vielä tarjolla omaa ammatillista tutkintoa tai muuta tunnustettua koulutusta ja luotava riittävät **pätevöitymismahdollisuudet**.
- On tarpeen vaatiessa kyettävä rakentamaan **työelämälle sopivia pieniä koulutuskokonaisuuksia** (micro-credentials), joita on mahdollista opiskella työn ohessa ja työnantajan tukemana eri koulutusasteilla.
- **Työvoimapolua kohtaaville** aloille tulee rakentaa työelämälle sopivia pieniä koulutuskokonaisuuksia, joita olisi mahdollista suorittaa oppisopimuksena. Näin annetaan mahdollisuus kokeilla pienin askelin uusia aloja, joista voi lopulta löytyä itselle sopiva työura.
- On tunnistettava erilaisia hiljaisia signaaleita ja muutosvoimia mm. digitalisaatio tai ilmastonmuutos, jotka edellyttävät uutta osaamista tai vähentävät työvoiman tarvetta eri aloilla. Työntekijöiden **työmarkkinakelpoisuus** on varmistettava myös näissä tilanteissa.
- On rakennettava ammatillisen tutkinnon suorittaneiden henkilöiden **koulutuspolut korkeakouluopintoihin**. Työkokemus alalta olisi huomioitava osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa.
- Useimmille ammatillisen tutkinnon suorittaneille **korkeakoulujen avoimet väylät** ovat monessa tapauksessa pääasiallinen väylä korkeakouluopintoihin. Avoimen väyliä olisi kehitettävä, mutta huomioiden taloudellinen tasa-arvoisuus eri hakeutumismuotojen välillä.
- Ammatillisiin oppilaitoksiin on perustettava avoimen yliopiston tapaan toimivia **avoimia ammattiopistoja**, joissa voi täydentää myös yhteisten tutkinnon osien (YTO-aineet) opintoja jatko-opintoja ajatellen. Niissä suoritettavat opinnot on voitava hyväksyttävä osaksi myöhempää tutkintoa.
- Työssäkäyvät ja osaamistaan täydentävät sekä ensimmäistä tutkintoaan opiskelevat nuoret eivät saisi joutua taistelemaan samoista opiskelupaikoista, vaan heille tulisi luoda **erilliset hakuprosessit**. Täydennyskouluttajille tulisi rakentaa erillisiä osaamiskokonaisuuksia myös silloin, kun haetaan pätevöitymistä, jolloin nämä paikat eivät kuormittaisi tutkintotavoitteisesti opiskelevien kiintiötä.

Teesi 3: Osaamisen kehittäminen ei saa kaatua rahoitusjärjestelmien puutteisiin

- Jatkuvan oppimisen onnistuminen edellyttää erilaisten rahoitusmallien kokoamista ja edelleen kehittämistä yhdeksi jatkuvan oppimisen **eri rahoitusvaihtoehtojen manuaaliksi**, josta yksittäisen työntekijän tai työnantajan olisi mahdollista löytää elämäntilanteeseensa tai työpaikan tilanteeseen sopivin ratkaisu.
- Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusmalli on ollut joustava rahoitusmuoto ja sitä on voinut käyttää aikuisoppilaitoksissa sekä tutkintoihin että ei-tutkintoihin johtavaan koulutukseen. Sen avulla on esimerkiksi voitu tasoittaa satunnaisia tutkintojen kysyntäpiikkejä. Lisäksi sen avulla on voitu rakentaa tutkintojen perusteiden ulkopuolella olevia koulutuksia, joilla halutaan tarjota tulevaisuuteen liittyvää osaamista, esimerkkinä vaikkapa työelämässä tarvittavat digitaidot ja ilmastonmuutokseen tarvittava uusi osaaminen. Nyt vastaavaa rahoitusta ei ole. Olisikin kehitettävä vastaava **joustava rahoitusmuoto tulevaisuuden osaamistarpeisiin** osana jatkuvan oppimisen kokonaisuutta.

Teesi 4: Työllisyysrahaston roolia vahvistettava tukemaan jatkuvaa oppimista

- JHL tukee vahvasti hallitusohjelmassa kirjattua **Työllisyysrahaston (TR) roolin vahvistamista** tukemaan nykyistä laajemmin aikuisten osaamisen kehittämistä ja työmarkkina-aseman parantamista. Haluamme, että asiaan liittyvää selvitystyötä kiirehditään.
- Selvitystyössä on tarkasteltava TR:n roolin vahvistamista tiedonhankintaan ja sen jalostamiseen liittyen, neuvonnan ja ohjauksen parantamisen suhteen sekä osaamispalveluiden ja niiden rahoituksen kehittämiseen liittyen.
- **Tiedonhankintaa, -tuottamista ja -jakamista** työura-aikaisen koulutuksen tarvitsijoista tulisi laajentaa ja ulottaa se laaja-alaisesti sekä palkansaajiin että työnantajiin.
- Riittävän kokonaisvaltainen, laadukas ja avoin uusi tieto luo perustan neuvonta- ja **ohjausrakenteiden parantamiselle**.
- Tieto- neuvonta- ja ohjaustoimintojen ohella on tarpeen kehittää myös **osaamispalveluita** ja niiden rahoitusta.
- Työllisyysrahastolla on elimellinen osa suomalaisessa työelämässä. Sen mahdollisuudet työura-aikaisen osaamisen kehittämiseksi tulisi hyödyntää laajasti. Nykyisiä tehtäviä laajentamalla ja yhteistyötä kehittämällä eri toimijoiden kesken Työllisyysrahasto voidaan kiinnittää jatkossa myös osaamisen ylläpitäjäksi ja turvaajaksi, osaksi **kansallista osaamisturvajärjestelmää**.
- Tarvittavien lainsäädäntömuutosten ohella seuraavan kahden vuoden kuluessa tulisi käynnistää kokeiluja, joissa parannettaisiin ohjaus- ja neuvontarakenteita, esimerkiksi kohdistetun hankerahoituksen avulla. Samalla tulisi tehdä tiedonhankintaan liittyvää tutkimus- ja määrittelytyötä sekä perustaa työllisyysrahaston yhteyteen pysyvämpi **seuranta- ja yhteistyöfoorumi työmarkkinajärjestöjen välille**.

Teesi 5: Vahvalla työmarkkinaosapuolten yhteistyöllä jatkuva oppiminen onnistuu

- Jatkuvan oppimisen ja siihen liittyvän rahoituksen tulee olla pitkäjänteistä ja sen järjestäminen edellyttää työmarkkinaosapuolten kumppanuutta. **Kumppanuutta tarvitaan kaikilla tasoilla:** työpaikkatasolla, oppilaitostasolla, viranomaistasolla ja poliittisella tasolla.
- Koulutus, osaamisen kehittäminen ja työmarkkinakelpoisuuden vahvistaminen ovat laaja kokonaisuus, jonka suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee varmistaa **työmarkkinaosapuolten edustus** sekä ministeriöiden (OKM, STM ja TEM) saumaton yhteistyö.
- Tärkeää tavoitteissa onnistumisen kannalta on **osallistaa työntekijät ja henkilöstön edustajat** työpaikkatason koulutuksen suunnitteluun.
- **Jatkuva oppiminen ja osaamisen johtaminen** tulee kytkeä kaikkien yritysten sekä julkisten työnantajien strategioihin.

JHL julkisen ja hyvinvointialan suurimpana ammattiliittona haluaa olla mukana jatkuvan oppimisen kokonaisvaltaisen kehittämisen kaikissa vaiheissa.